

УДК 811.161.2:81'38

DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2021.246060>Наталія Дяченко* , Олеся Кидисюк** **ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ОБРАЗУ СТРАХОВИСЬКА У ТВОРАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ**

У статті досліджено особливості лінгвальної репрезентації образ страховиська в сучасній українській дитячій літературі. Представлено літературний дискурс страху і страховиськ. З комунікативно-прагматичного погляду порівняно традиційні, узуальні образи страховиськ, зокрема бабая і чупакабри, з їхніми відповідниками з творів популярних українських письменників. Схарактеризовано нові образи страховиська, появу яких спричинила пандемія COVID-19.

Ключові слова: образ страховиська, вербалізація, комунікація, дитяча література, бабай, чупакабра, коронавірус.

Diachenko Nataliia, Kydysiuk Olesia. Verbal representation of monster's image in works for children of modern Ukrainian authors.

The article investigates the peculiarities of the linguistic representation of monster image in modern Ukrainian children's literature. The literary discourse of fear and monster image is presented. From the communicative-pragmatic point of view, the traditional, usual images of monster, in particular Babay and Chupacabra, are compared with their counterparts from the works of such popular Ukrainian writers. New images of the monster, the appearance of which was caused by the COVID-19 pandemic, are characterized.

The purpose of the article is to investigate the peculiarities of the linguistic representation of the image of monster in modern Ukrainian children's literature.

The following research methods were used: linguistic observation and description of language phenomena; method of decoding an artistic text, analysis, synthesis, induction, deduction, as well as the method of continuous sampling.

It is established that in the works for children of modern Ukrainian authors the image of a fearless, good monster is gaining popularity, which testifies to the tendency to improve traditional negative images. To create «updated» images of monsters, writers use a range of language tools and stylistic devices. The individual author'sonyms for monster and occasional sign tokens are particularly expressive, which appear during the creation of these images. It is observed that the image of monster in children's works implements a number of pragmatic functions: cognitive (acquisition and assimilation of knowledge about the world (about the world of things; about the world of human relations); developmental (enrichment of the child's vocabulary, formation of reading skills, development of imagination, critical / creative thinking, cognitive interest, etc.); educational (formation of basic moral principles, learning patterns of behavior, etc.); entertainment (enjoyment of artistic communication). The study of the usual and occasional in the linguistic representation of fear and monster in the works for children of modern Ukrainian writers complemented the knowledge about the connection of the writer's worldview with the works' language and with the national linguistic picture of the world.

Keywords: monster's image, verbalization, communication, children's literature, babay, chupacabra, coronavirus.

Постановка проблеми. Страх – одна з фундаментальних емоцій людини, що виникає при біологічній або соціальній загрозі її існуванню. Сьогодні люди усього світу опинилися в нових реаліях і змушені активно боротися не лише з пандемією COVID-19, а й зі страхами через безпорадність і невизначеність,

* **Наталія Дяченко**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна); e-mail: dyachenkonatali@gmail.com.

** **Олеся Кидисюк**, магістр середньої освіти (українська мова і література) (Житомир, Україна); e-mail: pavlykalesya1@gmail.com.

нерозуміння того, як забезпечити себе і своїх близьких, що робити і як жити далі. Маркерами змін, які відбуваються в суспільстві, є не лише зовнішні, матеріальні вияви – усі новації втілюються й у мовній системі. Лексеми *маска, антисептик, коронавірус, пандемія, карантин, самоізоляція* стали вже звичними елементами повсякденної комунікації. Навіть дорослі та освічені люди наразі почуваються некомфортно. А як же діти? Тому хоча всі ми неприємно ставимося до того, що карантин частково або й суттєво обмежує нашу свободу, однак варто пам'ятати, що це також чудова можливість для самопізнання, самовдосконалення, налагодження комунікації між представниками різних поколінь, для зближення батьків і дітей, подолання дитячих страхів. Природно, що новий вірус породжує нові дитячі страхи, які стають об'єктом дослідження науковців різних галузей – психології, соціології, лінгвістики, літературознавства та ін.

Аналіз останніх досліджень. Спроби вербалізувати людські страхи з'явилися в міфології, фольклорі, релігії, коли йшлося про смерть, потойбічне життя, надприродні явища, пекло, демонів тощо, проте лише наприкінці XVII століття, з появою англійського готичного роману, виник окремий літературний напрямок – література жахів (*horror fiction*). Першим таким романом був «Замок Отранто» Хореса Волпола, де описано мотив родового прокляття. Основоположниками цього жанру вважають і таких письменників, як Анна Редкліф, Метью Льюїс, Мері Шеллі та ін. Їхню традицію продовжили відомі світові класики – Брем Стокер, Роберт Стівенсон, а почесне звання «короля жахів» належить американському письменнику Стівену Кінгу (до речі, він має освіту філолога й тривалий час працював учителем англійської мови та літератури).

А.Гудманян та А. Іванова в статті «Генеза та жанрові особливості літератури жахів з позицій сучасної науки про переклад» [Гудманян, Іванова 2017] проаналізували такі етапи зародження та розвитку *horror fiction*:

- 1) готичний роман (1762–1820 pp.);
- 2) залишковий готичний імпульс (1824–1872 pp.);
- 3) психологічні, антикварні та космічні жахи (1872–1919 pp.);
- 4) сучасна література жахів (1920 р. – до сьогодні) [Гудманян, Іванова 2017, с. 12–17].

У науковому світі література жахів стала предметом дослідження таких зарубіжних учених, як Д. Варм, С. Джоші, Ю. Крістева, Н. Керролл, Г. Лавкрафт, Д. Пантер, Д. Стрінаті, Т. Тодоров, Ф. Френк, Т. Хеллер, О. Артем'єва, Т. Тимошенкова та інших (докладніше див.: [Васина 2017, с. 78–81]). Увага дослідників зосереджена переважно на вивченні аспектів розвитку жанру *horror* на сучасному етапі, а також на аналізі творів майстрів жаху. Лінгвістичні студії щодо цього сегмента літератури містяться в Н. Керролла й Т. Тодорова. Зокрема, Н. Керролл обґрунтовує феномен цього жанру, процес образотворення персонажів-страховиськ, ключові лексеми при написанні таких текстів [Carroll 1990].

З-поміж останніх публікацій про концепт «страх» привертає увагу дисертація О. Коляденко «Лексико-семантична репрезентація концепту «страх» в українській наївній та науковій картинах світу [Коляденко 2018]. Опрацювавши роботи попередників, дослідниця чітко окреслила особливості цього концепту в мовній картині світу українців й описала лексико-семантичне вираження образу «страх» у наукових та художніх текстах.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики існує чимало праць, де розглянуто емоційно-психологічні концепти та образи, проте мова творів сучасних українських авторів залишається малодослідженою.

Мета нашої розвідки – дослідити особливості лінгвальної репрезентації образу страховиська в сучасній українській дитячій літературі.

Для досягнення мети було поставлено такі **завдання**:

- представити дискурс страху і страховиськ у літературі;
- з комунікативно-прагматичного погляду порівняти традиційні, узуальні образи страховиськ, зокрема бабая і чупакабри, з їхніми відповідниками з творів популярних українських письменників;
- схарактеризувати нові образи страховиська, появу яких спричинила пандемія COVID-19.

З огляду на поставлені мету й завдання в роботі використовувалися такі **методи** дослідження: лінгвістичне спостереження й опис мовних явищ, метод декодування художнього тексту, порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція, а також метод суцільної вибірки.

Виклад основного матеріалу. Якщо у світі «дорослої» літератури тематика страху набирає обертів, у літературі для дітей усе відбувається навпаки. Упродовж тривалого часу дитинство розпочиналося з коліскових, якими батьки, самі того не розуміючи, залякували своїх малюків. Чого лише вартий образ сіренького вовка: *«З лісу сірий вовк прийде, І тебе, маля, вкраде. Він ухопить за бочок І потягне у лісок»* (народна коліскова). Неслухняні діти часто чують фрази на зразок: *якщо не будеш слухатися – скажу вовку, хай забере тебе в ліс; Юу-іду. Там Бабай сидить* і подібні. Згодом діти читають казки з містичним змістом, де головними представниками сил зла є Баба-Яга, Вовк, Бабай, Змій Горинич, Коцій Безсмертний. У народних творах можна зустріти й надприродних персонажів, таких як домовик, мара, лісовик, водяний, русалка тощо. Зважаючи на ці породжені минувшиною образи-страхи, сучасні творці дитячої літератури винайшли безліч способів їх подолання шляхом створення текстів, у яких образи страховиськ зовсім не страшні, а привітні, товариські, з почуттям гумору. З-поміж основоположників таких творів – англійська письменниця Джулія Дональдсон, яка 1999 року написала віршовану історію про страховисько Груффало. Ця книга була перекладена багатьма мовами світу (продаж перевищив 10 мільйонів екземплярів), а за мотивами твору був знятий мультфільм. Лише у 2016 році цей бестселер українською мовою переклав Віктор Морозов, назвавши його «Груффалятко» [Дональдсон 2017]. Завдяки зменшено-пестливій формі з суфіксом *-к(о)* образ цього страховиська викликає позитивну суб'єктивну оцінку. Комунікація головного героя (мишки) з різними звірами, котрі хочуть його з'їсти, нагадує народного казкового Колобка, основною комунікативно-поведінковою стратегією якого була хитрість заради збереження життя.

Українська авторка Галина Ткачук створила галерею страховиськ, що живуть у темряві: *Прозорий чоловік, Риба з ніжками, Серединожер, Волохате волосся, Темрява, Ліфт, Вовкулаки, Чорний ліс, Балабоновий монстр* та інші [Ткачук 2016]. Названі образи родом із книги «Тринадцять історій у темряві», яка у 2016 році удостоєна звання «Найкраща дитяча книжка» за версією BBC. Основний задум цього твору – знецінення дітьми своїх страхів, що виникають у темряві.

З-поміж популярних українських творців страховиськ для дітей такі автори: Іван Андрусак («Стефа та Чакалка»), «Чупакабра та інші зайчики»,

«Лякація»), Олександр Єсаулов («Як уполювати Чупакабру. Справа № 3»), Олександр Дерманський (трилогія «Чудове Чудовисько»), Надія Гуменюк («Чупакабра і чотири мушкетери»), Володимир Арєнєв, Лариса Андрієвська і Марія Артеменко (вони видали спільну книгу «Жахлива книжка: збірник страшних історій») та багато ін.

Сашко Дерманський – один із найталановитіших і найпопулярніших сучасних українських дитячих письменників. Він належить до тієї когорти митців, які своєю творчістю виводять вітчизняну літературу для дітей на новий рівень [Дяченко, Кидисюк 2020, с. 37]. Особливістю творів О. Дерманського є те, що він часто подає характеристику героїв не за допомогою опису, а завдяки використанню діалогу. Повість «Чудове Чудовисько», як указує автор, написана для дітей молодшого та середнього шкільного віку, тому однією з основних є дидактична (повчальна) функція творів. Суттєву роль у них відіграє гумор: негативні персонажі зображено в комічних незручних ситуаціях. Комічного ефекту авторові вдається досягти завдяки вживанню різних груп лексики, зокрема негативно забарвленої та згрубілої. Так само створено й назви персонажів: негативних чи позитивних героїв ми впізнаємо з першого погляду – за найменуванням. Наприклад, називаючи двох головних персонажів *Чудовим Чудовиськом* і *Поганим Поганиськом*, письменник за допомогою прикметників *чудове*, *погане* відкриває читачеві перспективу майбутньої комунікації та поведінки цих страховиськ.

Кожен герой О. Дерманського наділений власною манерою спілкування, послуговується певними фраземами, сленгом або ж має інші особливості мовлення. Наприклад, один із персонажів трилогії «Чудове Чудовисько» – директор Хуба Буба – не вимовляє фрикативних приголосних [с], [з], [с'], [з'], [ш], [ж]: «– Фоб я фкиф! ... У мене не фкола, а якефь кодро! Цілий бефтіарій!..» [Дерманський 2016, с. 179]. Важко не погодитися з останнім висловленням, адже автор справді майстерно виписав цілу галерею позитивних (*Чудове Чудовисько*, *Бабай Гарбузьяник*) і негативних (*Д. Р. Акула*, *Спиноок*, *Цар Країни Жаховиськ* тощо) звірів-чудовиськ, страховиськ і жаховиськ – фантастичних персонажів, які вражають своїм розмаїттям [Дяченко, Кидисюк 2020, с. 37]: «І однорукі, немов гральні автомати, і триокі, наче світлофори, і рогаті, мов лосі, і волохаті, як рок-музиканти, і пухирчасті, наче огірки, і слизькі, мов слимаки, і лускаті, наче карасі, і гривасті, мов коні, і ластоногі, наче водолази, й ікласті, мов кабани, і пазуристі, наче вчителька хімії Ельвіра Олександрівна, і кошлаті, мов барани, і лисі, наче колобки, і велетенські, як динозаври, і дрібні, наче хрущі, – усі вони були різні, геть не схожі одне на одне» [Дерманський 2016, с. 21].

Поетоніми в досліджуваних творах виконують багато функцій, притаманних як для типових онімів, так і для літературно-художніх власних назв, надаючи тексту експресивності й викликаючи в читача потужні асоціації.

Однією з найцікавіших особливостей ідіостилію письменника є поєднання імен із влучним прізвищем-прізвищем, яке чітко окреслює характер персонажа, його вчинки тощо. Вдало підібране йменування стає додатковим засобом характеристики персонажа, підсилює емоційне враження від усього твору: «Через любов свого незвичайного друга до баранців з пластиліну Соня назвала його Пластиліновим Чудовиськом ...» [Дерманський 2016, с. 11], «... Знафить, Плафтиліненко ...» [Дерманський 2016, с. 68]. Тут автор сам чітко пояснив мотивацію прізвища.

У вітчизняній і зарубіжній лінгвістиці особлива увага приділяється дослідженню мовних засобів, що застосовуються для створення образу персонажа. Процес присвоєння імен страховиськам є одним із найважливіших деталей «Чудового Чудовиська», адже саме онімами Сашко Дерманський запланував формувати як загальне уявлення про зовнішній вигляд своїх героїв, так і продемонстрував індивідуальну манеру комунікації кожного образу.

Для називання персонажів автор послуговується одно-, дво- і тричленими найменуваннями. Трапляються випадки, коли ім'я персонажа представлено в усіх трьох формах. Наприклад, синонімічний ряд назв має один із персонажів – *Д. Р. Акула*. Імена міфічного персонажа належать до трьох різновидів: одночленна форма – *Акула*, *Акулик*, двочленна – *Акулій Дракулович*, тричленна – це *Дуже Розлючений Акула*: «...утир Дуже Розлючений Акула <...> пив кров з кого трапиться, робив усім підряд усіляку гидоту і взагалі був злий, хижий, підступний і лютий...» [Дерманський 2016, с. 12].

До однослівних форм онімів належать також такі імена: *Спиноок*, *Реп'яхокрил*, *Страхополох*, *Бабайха* та інші. До групи двочлених – *Чудове Чудовисько*, *Погане Поганисько*, *Бабай Гарбузяник*.

Окремо простежуються оказіональні власні назви подій, установ, географічних об'єктів, пов'язаних зі страховиськами: *Велике Жахливе Збіговисько*, *Античудовистична операція*, *Страхотливий ліс*, *Країна Жаховиськ*, *Долина Вічного Плавання*, *Літня школа відьмацтва і чарів*.

З-поміж величезного обширу описуваних страховиськ докладніше зупинимося на декількох. Одним із традиційних слов'янських фольклорних образів страховиськ є бабай. За народними легендами, це нічний дух, який, за різними версіями, мешкає у лісі, в очереті, у темряві, під ліжком тощо. Зазвичай ним лякали неслухняних дітей або малечу, щоб та швидше лягала спати. Вважається, що назва цього духа тюркського походження й перекладається як «дід, старий». «Здрастуйте! Я бабай <...> Ви, мабуть, Соня» [Дерманський 2016, с. 195], – із цими словами з'являється Бабай (Бабай Гарбузяник) у трилогії О. Дерманського. Як на страховисько, досить чемний образ, адже герой привітався, представився й шанобливо звернувся на «Ви» до дев'ятирічної дівчинки. Його комунікативна ввічливість налаштовує маленьких читачів на те, що його не треба боятися. До речі, зовні Бабай цілком привабливий для адресатів, бо він повністю вкритий зеленою (колір позитивного сприйняття) шерстю і мав головний убір з верхівки гарбуза.

Бабай О. Дерманського не лише ввічливий, а й сучасний. Його мовлення характеризується використанням засобів політичної риторики (політична промова, агітаційні гасла, оголошення передвиборчої програми, комунікація з виборцями тощо). Для його опису письменник використовує елементи мовної гри, семантичні новотвори *болотування*, *проболотуватися*, пов'язані у творі саме з лексемою *болото*, хоча водночас ілюструють і виборчу дію: (Бабаєві) «ще одну добу проболотуватися лишилося» [Дерманський 2019, с. 45]. Для цього він користується такими комунікативними стратегіями: самопрезентації, «гра на підвищення», агітаційна, формування емоційного настрою, стратегія театральності. Використовувані в передвиборчих перегонах тактики мовленнєвого впливу (апелювання до авторитету, переконання, обіцянки, наведення прикладу та інші) об'єднані гаслом: «Годі вже тільки лякати людей – пора з ними ще й дружити. Це буде нова сторінка в історії чудовиськ» [Дерманський 2019, с. 51]. Під час спілкування персонаж виконує комунікативну

роль як слухача (адресата), так мовця (адресанта). Домінантна комунікативна позиція цього страховиська – автор, який у ситуаціях міжособистісного спілкування керується набором своїх знань української мови та має низку індивідуальних мовленнєвих особливостей. Відповідно до способів комунікативної поведінки ця мовна особистість належить до ригідного типу.

Авторське прочитання ще одного традиційного образу страховиська демонструє й збірка поезій Івана Андрусяка «Чупакабра та інші зайчики» [Андрусяк 2014]. Уже з назви розуміємо, що головним чудовиськом тут є чупакабра – фантастична тварина, яка, за народною легендою, вбиває домашніх тварин і висмоктує з них кров. Але від самого початку автор натякає, що не такий вже й страшний цей звір, адже ставить його в один ряд з іншими зайчиками, демонструючи нове бачення цього страховиська.

Проаналізувавши образ чупакабри в текстах І. Андрусяка [Андрусяк 2014], його можна схарактеризувати з двох позицій: узуально (з погляду легенди) й оказіонально (як авторську інтерпретацію образу). Звертаючись до легенди поет вказав: «*Чупакабра – лютий звір – причвалав до нас у двір. Він принипав зоддаля – Хоче знямати кроля*». У наведеному прикладі лексеми *лютий, звір, знямати*, які викликають асоціації страху і відповідають народній легенді. Але далі ми побачимо цей образ по-іншому. У вірші «Ще про чупакабру» читач отримує вже більше інформації про спосіб життя й місце проживання страховиська, і наші страхи й упередження потроху розвіюються: «*У темному лісі сумна чупакабра самотньо і тихо жила. Були в її хаті лиш віник і швабра, півмиски, шматочок стола*» [Андрусяк 2014, с. 12]. Відбувається «олюднення» страховиська. Хоча інтер'єр його помешкання, крім звичайних предметів побуту, містить незвичайні (півмиски, шматочок стола), але ж так і має бути, бо це чарівна, невідома істота. Для номінації стараховиська, крім номена *чупакабра* (попри формальну тотожність у різних контекстах він актуалізує граматичні значення то чоловічого (*чупакабра причвалав*), то жіночого (*сумна чупакабра*) родів), автор використав і новотвори – іменники *чупакабр* і *чупакабрєнята*, а для назви дії – дієслово *чупакабритися*. Семантика атрибутів у поєднанні з лексичними повторами та асонансом викликають співчуття і співпереживання до цих істот: «*навідав самотню сумну чупакабру самотній сумний чупакабр*». І зовсім розвіює страх перед чупакаброю те, страховиська можуть бути хорошими батьками: «*В чупакабрів – мами й тата – будуть чупакабрєнята*». Про цілковиту нівеляцію страху свідчать останні рядки: «*Мама й тато куплять фабру. Намалюю чупакабру!*», де замість лексеми *фарба* використано оказіоналізм *фабра*, що містить метатезу, яка часто притаманна дитячому мовленню.

Пишучи для маленьких читачів, митці прагнуть до незвичних нових сюжетів та образів і реалізують це завдання шляхом широкого естетичного використання виражально-зображальних можливостей слова, які втілюють їхнє індивідуально-авторське бачення. Однак у 2020 році митці отримали таку «новинку» абсолютно неочікувано. Світ охопила пандемія COVID-19. Наразі коронавірус перебуває в топі найсучасніших актуальних образів страховиськ, які в різний спосіб інтерпретують у дитячій літературі.

Під час швидкого поширення хвороби дуже важливо поінформувати дитину про основні заходи безпеки, пояснити можливі причини поширення вірусу, ознайомити з алгоритмом дій у такий складний час. Полегшити це завдання батькам допомагають не лише медики й освітяни, а й письменники. І їм

це вдається: ВООЗ та МОЗ України рекомендують книгу «Мій герой – це ти. Як діти можуть боротися з коронавірусом COVID-19» Хелен Патук. Першими зарубіжними авторами, які взялися виконати це завдання, були Еріка Неріні та Даніела Лонго («Галактичний пугівник по Коронавірусу. Для сміливих і цікавих дітей»), Елізабет Дженнер, Кейт Вілсон, Ніа Робертс («Коронавірус. Книга для дітей»), Франческа Далл'Ара («Історія про коронавірус»), Клер Імер («Хто живе в тобі. Історія про мікробів, для яких ти рідний дім») та багато інших. Серед української дитячої літератури про COVID-19 заслуговують на увагу твори Галини Буділової («Робі та Злюка в короні») та Ольги Вівчаренко («Ковід та Живинка»).

Індивідуально-авторськими в перелічених книгах є оніми на позначення вірусу. Ольга Вівчаренко найменувала його *Ковід*, який родом із міста Мікробіоса і який «*нідохпив синдром Корони. Від тоді, почався справжній хаос в Мікробіосі. <...> Ти, хто з ними зустрічався, починали хворіти*» [БараБука]. Галина Буділова назвала свого персонажа *Злюка в короні*. До того ж кожен автор доповнює свої тексти ілюстраціями, щоб діти уявляли будову вірусу й мали наочну демонстрацію всіх заходів безпеки, адже лише «*озброївшись захисним костюмом, маскою, рукавичками та дезінфікуючими засобами...*» [БараБука], люди можуть спокійно почуватися в соціумі, а щоб повернутися до звичайного життя потрібно «*відповідально поставитися до проблеми, не нехтувати собою та іншими*» [БараБука]. При цьому важливо не створювати емоцій страху щодо хвороби COVID-19. І тут стане в пригоді вищезазначена література.

Висновки й перспективи дослідження. Аналіз образу страховиська у творах для дітей сучасних українських авторів засвідчив тенденцію до мейоризації традиційних негативних образів. Для створення «оновлених» і нових образів чудовиськ письменники використовують усю палітру мовних засобів і стилістичних прийомів, особливо виразними з-поміж яких є індивідуально-авторські оніми на позначення страховиськ та оказіональні лексеми, які з'являються під час творення цих образів.

Будь-яке літературне повідомлення, адресатом якого є дитина, стає джерелом дитячої літературної комунікації. Як показав аналіз, образ страховиська в дитячих творах реалізує низку прагматичних функцій: пізнавальну (отримання й засвоєння знань про світ (про світ речей, про світ людських взаємин); розвивальну (збагачення словникового запасу дитини, формування навичок читання, розвиток уяви, критичного / творчого мислення, пізнавального інтересу тощо); виховну (формування основних моральних принципів, засвоєння моделей поведінки та ін.); розважальну (отримання задоволення від художньої комунікації).

Дослідження узуального й оказіонального в мовній репрезентації страху і страховиськ у творах для дітей сучасних українських письменників доповнило знання про зв'язок світобачення письменника з мовою його творів та з національною мовною картиною світу.

Перспективи подальших студій пов'язуємо з дослідженням комунікативно-прагматичного аспекту образів страховиськ та створенням їхніх комунікативних паспортів, що по-новому розкриють риси ідіостилу письменників і допоможуть оволодіти навичками професійного аналізу комунікації, які особливо необхідні у фаховій підготовці й діяльності вчителя-словесника.

ЛІТЕРАТУРА

Андрусак, І. (2014). *Чупакабра та інші зайчики*. Київ, 23 с.

БараБука. Знання для боротьби: дитячі книжки про коронавірус. URL: <http://www.barabooka.com.ua/znannya-dlya-borotbi-dityachi-knizhki-pro-koronavirus/> (дата запиту: 07.10.2021).

Васина, И. В. (2017). Основные характеристики horror как жанра художественной литературы в диахроническом аспекте. [У:] *Молодий вчений*, № 4.1, с. 78–81. URL: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2017/4.1/20.pdf> (дата запиту: 07.10.2021).

Гудманян, А., і Іванова, А. (2017). Генеза та жанрові особливості літератури жахів з позицій сучасної науки про переклад. [У:] *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*, вип. 36, с. 12–17. URL: <https://jml.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/12197> (дата запиту: 07.10.2021).

Дерманський, О. С. (2016). *Чудове Чудовисько*. Київ, 272 с.

Дерманський, О. С. (2018). *Чудове Чудовисько і Погане Поганисько*. Київ, 288 с.

Дерманський, О. С. (2019). *Чудове Чудовисько в країні Жаховиськ*. Київ, 288 с.

Дональдсон, Д. (2017). *Груффалятко*. Харків, 32 с.

Дяченко, Н. і Кидисюк, О. (2020). Комунікативний портрет літературного героя. [У:] *Філологічний часопис*. Зб. наук. пр. Зелінська О. Ю. (гол. ред.). Умань, вип. 2 (16), с. 35–43.

Коляденко, О. О. (2018). *Лексико-семантична репрезентація концепту «страх» в українській наївній та науковій картинах світу*. Автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.01. Київ, 2018. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Koliadenko_Olena/Leksyko-semantychna_reprezentatsiia_kontseptu_strakh_v_ukrainskii_naivnii_ta_naukovii_kartynakh_svit.pdf (дата запиту: 07.10.2021).

Ткачук, Г. (2016). *Тринадцять історій у темряві*. Київ, 48 с.

Carroll, N. (1990). *The Philosophy of Horror or Paradoxes of the Heart*. New York, 272 p.

Подано до редакції 15.09.2021 року

Прийнято до друку 12.10.2021 року